

שאלות ומשימות

1 מהו סוג הטקסט? בחר בתשובה הנכונה.

א. סיפורי.

ב. ביקורתי.

ג. תיאורי

2 "ארנבת אחת הייתה אהודה מאד בקרב החיות האחרות"

המילה "אהודה" (שורה 1) פירושה:

א. ידועה.

ב. מוכרת.

ג. אהובה.

ד. בלתי ידועה.

3 "ואולם, הסוס דחה את בקשתה והצהיר, כי..."

הפועל "הצהיר" (שורה 8) פירושו:

א. צעק.

ב. גמגם.

ג. לחש.

ד. מסר הודעה.

4 "והיא נסה משם כול עוד רוחה בה". טובה

הפועל "נְסָה" (שורה 36) פירושו:

א. ניסתה.

ב. ברחה.

ג. התנוססה.

ד. עפה.

- 5 ציין את שמות "הידידים" שהיו לארנבת.
- 6 מה ביקשה הארנבת מידידיה החיות?
- 7 האם החיות נענו בחיוב לבקשת הארנבת? אם לא, מה היו טענותיהן?
- 8 מה המשותף לחיות ביחסיהן עם הארנבת?
- 9 הסיפור מסתיים במימרה "מי שיש לו ידידים רבים, אין לו ידידים כלל". כיצד מתקשרת מימרה זו לסיפור?
- 10 יש האומרים, כי ידיד אמיתי נבחן בשעת צרה (الصديق وقت الضيق). כיצד בלט עיקרון זה בסיפור?
- 11 הסיפור מתאר את עולם החיות. האם יש אנשים המתנהגים כמו החיות שבסיפור? הסבר.
- 12 בסופו של דבר הארנבת מצליחה להימלט מהכלבים. כיצד מתקשרת המימרה: "אם אין אָנִי לִי, מִי לִי?"
- 13 הסיפור הוא מָּשֶׁל. ציין שני מאפיינים למשל שבלטו בו.

● מְשָׁל

סיפור שבו בדרך כלל עצמים דוממים, צמחים או חיות המחקים אנשים. כוחו של המשל אינו בתיאור הדמויות אלא בלימוד מוסר השָׁקֵל, יחסים בין אדם לחברו, להנחיל ניסיון חיים.

שתי תכונות יסוד:

א. הוא אוניברסלי

ב. הוא על זמני, הוא מובן בכל המקומות ובכל הזמנים. עיקרו של המשל הוא מוסר ההשָׁקֵל המשתמע ממנו או הנמצא בסופו במפורש.

עזריאל אוקמני, תכנים וצורות, עמ' 66-67, חלק ב, ספריית פועלים, 1978.

מִשָּׁנָה יִזְכְּרֵתִית כִּתְבִי:

14 כתוב פסקה כ-10 שורות על החבר הטוב בעיניך.

משפט פשוט:

הוא משפט הכולל נושא ונשוא, או נושא ונשוא וחלק משלים.

דוגמאות:

- השיעור הסתיים.
- הפֶּרֶשׁ רוכב על סוסו.
- הנהרות זורמים כל ימות השנה.

משפט מורכב:

הוא משפט הכולל משפט עיקרי (משַׁעֲבֵד) ומשפט טפל (משועבד). המשפט הטפל נקרא גם פסוקית. למשפט הטפל אין קיום בזכות עצמו, והוא תלוי במשפט העיקרי.

דוגמאות:

- נעדרתי מהעבודה, כי הייתי חולה.
- הארי שאג שאגה גדולה, משום שעמדה עצם בגרונו.

משפט מחובר (מאוחד)

הוא משפט שנתחברו בו שני איברים עצמאיים או יותר. כל איבר יכול לעמוד כשלעצמו.

בין המשפטים הפשוטים בא פסיק, גם לפני ו"ו החיבור.

● הקישור בין האיברים:

● **קֶשֶׁר שֶׁל הוֹסֵפָה:** ו, גם, אף, וכן, נוסף על כך, כמו-כן.

דוגמה: כל הנחלים הולכים אל הים, והים אינו מתמלא.

● **קֶשֶׁר שֶׁל הַסְבָּר וְהַבְהָרָה:** זאת אומרת, הווה אומר, כלומר, דהיינו, למשל.

● **דוגמה:** לאחרונה דנו בביטול מבחני הבגרות, כלומר יהיה משקל יתר למבחן הפסיכומטרי.

● **קֶשֶׁר שֶׁל סִיבָּה וְתוֹצָאָה:** לכן, על כן, לפי כך, אי לכך, משום כך, מסיבה זו, כתוצאה מזה, בעקבות זאת.

דוגמה: המחשב הוא כלי חשוב מאוד בחיינו, לכן הוא מצוי בכל בית.

● **קֶשֶׁר שֶׁל נִיגוּד:** אבל, אך, אולם, אלא, ברם, כי אם, בניגוד לכך.

דוגמה: הנהלת ביה"ס הגישה ערעור על חשד בבגרות, אך הערעור נדחה.

● קֶשֶׁר שֶׁל בְּרִירָה: או

דוגמה: הכן עבודה לקראת סוף השליש או גש לבחינה עם שאר התלמידים.

● **קֶשֶׁר שֶׁל וִיתוּר:** למרות זאת, אף על פי כן, בכל זאת.

דוגמה: היום ירדו גשמים חזקים, למרות זאת המשיכו התלמידים בטיול בגליל העליון.

● **קֶשֶׁר העִימוֹת (ההשוואה):** לעומת זאת, ואילו.

דוגמה: המנצחים במשחק כדורסל היו מאושרים מאוד, ולעומתם המנוצחים יצאו עצובים.

כיצד ניתן להבחין בין סוגי המשפטים?

1. מספר הנשואים:

אם המשפט כולל נושא אחד ונשוא אחד, אז זהו משפט פשוט.

דוגמה: גלי הצונאמי גרמו הרס רב. (נושא + נשוא + משלימים)

2. העצמאות והתלות:

במשפט המחובר כל איבר הוא עצמאי, אין תלות בין האיברים, אך יש קשר הגיוני.

לעומתו, במשפט המורכב - המשפט העיקרי הוא עצמאי, ואילו המשפט הטפל (הפסוקית) הוא משועבד למשפט העיקרי.

דוגמה: הישראלים אוהבים טכנולוגיה, לכן הם ממהרים לקנות כל מוצר חדש.

● **משפט מחובר** כולל שני משפטים עצמאיים, מחוברים באמצעות מילת הקישור "לכן". היחס הלוגי בין שני המשפטים הוא סיבה ותוצאה.

דוגמה: נעדרתי מבית הספר, כי הייתי חולה.

● **משפט מורכב** כולל משפט עיקרי (נעדרתי מבית הספר), ומשפט טפל משועבד (פסוקית - הייתי חולה). מילת השעבוד היא "כי". המשפט המשועבד מציין את הסיבה לכך, ש"נעדרתי מבית הספר".

3. מילות הקישור / השעבוד:

מילות הקישור במשפט המחובר כגון: **גם, לכן, אבל, ו'..**

ואילו במשפט המורכב מילות השעבוד הן המקשרות בין האיברים (העיקרי והטפלים המשועבדים, כגון:

אשר, ש', כי, מפני ש'....

דוגמות:

● משפט מחובר:

המפקחים לא הקפידו על איכות הבנייה, **אילכך** נגרם הרס לבניינים אחדים לאחר רעידת האדמה.

● משפט מורכב:

הרס נגרם לבניינים אחדים לאחר רעידת האדמה, **מפני** שהמפקחים לא הקפידו על איכות הבנייה.

סיכום - סוגי משפטים לפי המבנה

סוג המשפט	נשואים	מילות קישור	תלות ועצמאות
משפט פשוט	נשוא אחד ונושא אחד	אין מילות קישור (מלבד משפט כולל)	משפט עצמאי
משפט מחובר	כל איבר כולל נושא + נושא	מילות חיבור (קישור) בין האיברים	כל איבר עצמאי
משפט מורכב	מספר הנשואים כמספר הנושאים במשפט העיקרי והפסוקיות	מילות שעבוד לרוב בראש הפסוקית	הפסוקית תלויה ומשועבדת למשפט העיקרי או לפסוקית אחרת

15 ציין את סוג המשפט: פשוט, מחובר או מורכב.

א. הארנבת קיוותה, כי השור יגרש את הכלבים בעזרת קרניו.

ב. הארנבת ביקשה מהסוס לשאת אותה על גבו, כדי שהכלבים לא יוכלו להשיג אותה.

ג. אני מצטער מאוד, אבל קבעתי פגישה עם אישה אחת.

ד. לא היית רוצה להתערב בנושא הזה.

ה. הכלבים קרבו אל הארנבת, אך היא הצליחה להימלט מפניהם.